

Herverdelingsaspecten van het pensioenakkoord

Harrie Verbon

Universiteit van Tilburg

Vereniging van pensioenrecht, 8 maart 2011

Stelling:

De aanvullende pensioenen
leiden tot herverdeling van arm
naar rijk en het
pensioenakkoord maakt dat
erger

Hoe werkt herverdeling in aanvullend pensioen?

- Fictie van de doorsneepremie:
- iedere afgedragen euro heeft dezelfde beleggingsopbrengst, maar:
- 1 euro oudere heeft een lagere opbrengst dan 1 euro van een jongere in de carrière
- 1 euro van die oudere moet dus geld bij (bijv 20 cent) en die 20 cent komt van de deelnemers toen ze nog jong waren

Hoe werkt herverdeling in aanvullend pensioen?

- Er is geen herverdeling als:
 - “arme” oudere ook een “arme” jongere was & “rijke” oudere was ook een “rijke” jongere, of
 - alle deelnemers dezelfde inkomensontwikkeling doormaken

Hoe werkt herverdeling in aanvullend pensioen?

- Maar:
 - “rijke” ouderen zijn niet zo rijk als ze jong zijn
 - later in de carrière zijn inkomensverschillen tussen leeftijdgenoten veel groter

Hoe werkt herverdeling in aanvullend pensioen?

- Maar:
 - “rijke” ouderen zijn niet zo rijk als ze jong zijn
 - later in de carrière zijn inkomensverschillen tussen leeftijdgenoten veel groter
- Dus:
- Terwijl alle jongeren ongeveer evenveel bijdragen aan de “subsidies” voor de ouderen, krijgen de rijke ouderen het meeste van de subsidies

Voorbeeld: twee groepen, twee perioden premiebetaling, een periode pensioen

Groep	periode 1 (arbeid)	periode 2 (arbeid)	Periode 3 (pensioen)
Inkomen arm	10	10	5
Premie arm	1	1	
Inkomen rijk	10	50	15
Premie rijk	1	5	
Vereist fonds			20

Doorsneepremie = 10%

Rendement = 100% per periode (=20 jaar)

Pensioenuitkering = 50% middelloon

Opbrengst op de premies in het fonds

Groep	Na periode 1		Na periode 2	Periode 3 (pensioen)
	oud	nieuw	opbrengst	
Premie arm	2	1	6 	5
Premie rijk	2	5	14 	15
Totale opbrengst			20	
Vereist fonds			20	20

De totale opbrengst is genoeg om de pensioenuitkeringen te financieren, maar armen krijgen **minder** dan ze toekomt en de rijken krijgen **meer** dan ze toekomt!

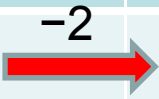
Dat komt omdat de hoge premie van 5 euro van de rijken in periode 2 relatief minder beleggingsopbrengst oplevert dan de lage premie van 1 euro in periode 1 door rijk en arm. Die 'extra' opbrengst op de premies uit periode 1 wordt gebruikt om de lage opbrengst op de premies in periode 2 aan te vullen.

Levensverwachting

Groep	Na periode 1		Na periode 2	Periode 3 (pensioen)
	oud	nieuw	opbrengst	
Premie arm	2	1	6	5
Premie rijk	2	5	<u>14</u>	15
Totale opbrengst			20	
Vereist fonds			20	20

De herverdeling wordt hier onderschat omdat de armen korter leven en dus minder pensioen krijgen, de rijken leven langer

Levensverwachting

Groep	Na periode 1		Na periode 2	Periode 3 (pensioen)
	oud	nieuw	opbrengst	
Premie arm	2	1	6 	4
Premie rijk	2	5	14 	16
Totale opbrengst			20	
Vereist fonds			20	20

De herverdeling wordt hier onderschat omdat de armen korter leven en dus minder pensioen krijgen, de rijken leven langer

De 'echte' cijfers

Opleiding	aandeel	arbeids-inkomen	Pensioen-recht
basis	4%	26.300	11.400
mavo/vbo	19%	28.300	12.900
mbo	36%	34.900	17.900
vwo/havo	7%	40.200	21.900
hbo	21%	46.500	26.700
wo	13%	61.300	38.000
totaal	100%	39.500	20.700

Herverdeling in pensioen

Opleiding	carrière	carrière + leven
basis	– 15.000	–42.100
mavo/vbo	– 11.800	–26.100
mbo	– 6.900	– 5.300
vwo/havo	+ 17.500	+ 19.500
hbo	+ 9.900	+ 20.500
wo	+27.200	+ 42.100
totaal	0	0

Pensioenakkoord

- Verhoging pensioenleeftijd:
 - relatief meer verlaging van pensioenleven voor de armen dan voor de rijken
 - want de rijken leven $23\frac{1}{2}$ na 65 jaar en de armen leven 20 jaar na 65 jaar
 - dus 1 jaar langer werken telt zwaarder voor de armen dan voor de rijken

Pensioenakkoord

- Meer risico op jonge leeftijd, meer zekerheid op oudere leeftijd:
 - leidt tot lager pensioen voor de armen als rendement vroeg in de carrière tegenvalt (ook voor de rijken)
 - leidt tot hoger pensioen voor de rijken als het rendement meevalt en:
 - om dat later op peil te houden moeten de armen meer bijdragen (als ze jong zijn)

Herverdeling & pensioenleeftijd

Opleiding	carrière + leven	Hogere pensi- oeneleeftijd
basis	- 42.100	- 43.700
mavo/vbo	- 26.100	- 27.200
mbo	- 5.300	- 5.400
vwo/havo	+ 19.500	+ 20.400
hbo	+ 20.500	+ 21.200
wo	+42.100	+ 43.600
totaal	0	0

Verhoging pensioenleeftijd

- armen krijgen een hoger pensioen, namelijk 12.000 euro ipv. 11.400, maar
- armen dragen ook meer over naar de rijken, namelijk:
 - eerst $42.100/22\text{jaar} = 1915$ euro per jaar
nu $43.700/20\text{jaar} = 2185$ euro per jaar
 - Dus de armen dragen 270 euro per jaar meer af ($=2185-1915$) door de verhoging van de pensioenleeftijd
- armen zouden dus een pensioen van 12.270 moeten krijgen

Verhoging pensioenleeftijd

- rijken krijgen een hoger pensioen, namelijk 40.600 euro ipv. 38.000, maar
- rijken ontvangen daardoor nog meer van de armen, namelijk:
 - eerst $42.100/22\text{jaar} = 1915$ euro per jaar
nu $43.600/20\text{jaar} = 2185$ euro per jaar
 - Dus de rijken ontvangen 270 euro per jaar te veel ($=2185-1915$) door de verhoging van de pensioenleeftijd
- rijken zouden dus een pensioen van 40.330 moeten krijgen

Herverdeling & risico begin carrière

Opleiding	carrière + leven	rendement	
		laag	hoog
basis	- 42.100	- 31.700	- 52.300
mavo/vbo	- 26.100	- 18.900	- 33.700
mbo	- 5.300	- 2.700	- 7.700
vwo/havo	+ 19.500	+ 11.900	+ 27.300
hbo	+ 20.500	+ 14.900	+ 25.600
wo	+ 42.100	+ 28.300	+ 57.000
totaal	0	0	0

pensioenhoogte & risico begin carrière

Opleiding	carrière + leven	rendement	
		laag	hoog
basis	11.400	9.900	12.000
mavo/vbo	12.900	11.200	13.500
mbo	17.900	15.500	18.800
vwo/havo	21.900	19.000	23.100
hbo	26.700	23.200	28.100
wo	38.000	33.000	40.000
totaal	20.700	18.000	21.800

Pensioenakkoord

- Meer risico op jonge leeftijd, meer zekerheid op oudere leeftijd:
 - tot lager pensioen voor armen als rendement vroeg in de carrière tegenvalt (ook voor rijken)
 - leidt tot hoger pensioen voor armen (12000 ipv 11400) en rijken (40.000 ipv 38.000) als het rendement meevalt, maar
 - maar armen moeten ook meer bijdragen (als ze jong zijn), namelijk 10.200 meer oftewel ruim 460 euro per jaar Hun pensioen zou dus eigenlijk bijna 12.500 moeten zijn

Aanbeveling: maak pensioenstelsel herverdelingsneutraal alvorens pensioenakkoord in te voeren

- Vervang doorsneepremie door actuarieel neutrale premie per (opleidings/inkomens) groep, en/of:
- Voer groepsafhankelijke pensioenleeftijd in, en/of:
- Maak opgebouwd pensioen afhankelijk van opleiding/inkomen

Conclusie

- Pensioenakkoord heft de ‘perverse’ herverdeling niet op,
- Verhoging pensioenleeftijd maakt het erger
- Invoering risico:
 - Lage inkomens verliezen veel als rendement laag, hoewel herverdeling minder (niet 0)
 - Hoge inkomens winnen veel als rendement hoog en armen dragen daar aan bij door hogere herverdeling